

ומשמע דאע"פ דהרמז"ס פסק כרבי נוטל מחלה, מ"מ שייך לומר דאין זה מדין חלוקה אלא מדין נתינה, דלריבין אחיו הכהנים ליתן מתנה יפה לכהן גדול, והוא בשיעור מחלה.

אמנם זה קשה מאוד, דהרי בגמ' צ"צ (קמג.) איתא דאם אמר לאשתו נכסי לך ולבניך, דקנתה מחלה וכן בע"ז (י:) אמרינן באמר נכסי לר"ע וחבריו דקנה ר"ע מחלה, ודרשינן להא מהא קרא דהיתה לאחר וכן, דמחלה לאחר וכן, וזה איתא כרבי, הרי דמדין חלוקה הוא, ואף דלכאורה אפשר לומר דכל הדמיון והראיה שמציאה הגמ' צ"צ ועבודה זרה הג"ל מהא דמחלה לאחר ומחלה לבניו הוא רק מהלשון, דכמו דהלשון לאחר וכן מורה דמחלה לזה ומחלה לזה, כמו כן כשאמר לך ולבניך, או לר"ע וחבריו, הפירוש הוא מחלה לו ומחלה להם, אבל א"כ קשה, בגמ' דידן מפורש דאליבא דרבי אליבא דר"י נוטל חלי מכל משמר, והיינו שתיס וחלי חלות, ולדעת הרמז"ס נוטל מכל משמר לאחר שזכו בו, וא"כ נוטל פרוסה, ועוד ל"ע, איך יאיר לרמז"ס דיטול פרוסה כיון דהרמז"ס לא פסק כר"י דנוחנים שנים בשכר הגפת דלתות, א"כ לעולם הוא נוטל ששה, וכשיש משמר נוסף, הלא לדעת הרמז"ס שם צהל' י"ג חד משמר נוטל שתיס והמשמר השני נוטל עשר, והוא נוטל מחלה, וא"כ לא שייך כלל ענין נטילת פרוסה, ול"ע.

וצר"א לומר דזה גופא מה דמפרש הרמז"ס, דבאמת מ"ד הדין הוא נוטל מכל משמר אחר שזכה בהן, ולרי"ך ליקח שלשה מכל משמר, והוא מדין מתנה, והא דאינו יכול ליטול פרוסה, איירי באופן שאירע שפרסה חלה דאינן יכולים ליתן אותה חלה לכהן גדול מפני כבודו, אבל אם היה זה מדין חלוקה, גם החלה הפרושה יחלקו צניהם.

ותירין וז"ל, וש"מ דמקמי דלישקלו משמרות חלקם פליג כהן אתרווייהו כחדא ושקיל פלגא כולהו, דאי לא, לבתר דשקיל כל משמרה חמש חלות היכי יהיב ליה תרתי ופלגא, דהא לאו אורח ארעא למשקל כהן גדול פלגא, אלא ודאי כדאמרן, עכ"ל. ולכאורה משמע דס"ל לריטב"א דאף לרבי דסובר דהוא נוטל מחלה ומחמת דין חלוקה, מ"מ שייך סברא דלאו אורח ארעא ליטול פרוסה, אמנם נראה דאף לדעת הריטב"א אפשר לומר כפי המתבאר, והיינו דאם נאמר דמה דילפינן מגז"כ דאהרן וכו' דהכהנים יתנו חלק משלהם לכהן גדול, צודאי החלוקה היתה לריבכה להיות מכל משמר ומשמר בפני עצמו, דקודם שזכו הכהנים לא שייך שיתנו מחלקם, וגם היה שייך החסרון דפרוסה הוא נוטל, דאין זה דרך כבוד ליתן פרוסה לכהן גדול, וזהו קושיתו של הריטב"א, וזה גופא תירץ, דש"מ כל"ד השני, דעל"מ דמה דילפינן מהאי קרא הוא דין חלוקה בין כהן גדול לאחיו הכהנים, והגטילה של כהן גדול היא קודם שחלקו המשמרות, וכיון דנוטל מדין חלוקה שייך שיחלקו כנגד תרווייהו כחדא, דקודם נעשית החלוקה בין כהן גדול לאחיו הכהנים ורק אח"כ חולקים הכהנים עצמם למשמרותיהם, וממילא גם לא נוטל פרוסה, דנוטל חמש חלות שלמות. אמנם גם אם היה נוטל פרוסה אין זה חסרון, דהא זהו חלקו.

אמנם בדעת הרמז"ס אי אפשר לומר כן, דכתב צ"ד מתמידין ומוספין הי"ד וז"ל, כהן גדול לעולם נוטל מכל משמר חלי החלות שזכה בהן, שנאמר והיתה לאחר ולבניו, מחלה לאחר ומחלה לבניו. הרי דס"ל דנוטל מכל משמר אחר שחלקו המשמרות, ומדויק דנוטל מהמשמר אחר שזכה בהן, ומשמע דהוא דין דהכהנים לריבין ליתן לו ואינו נוטל מדין חלוקה, ולכן מסיים הרמז"ס להאי הלכתא וז"ל, ואין כהן גדול נוטל פרס שאין זה כבודו, דזה מתאים למה שציארנו, דכיון דהכהנים נותנים לו לאחר שזכו, לריבין ליתן מנה שלמה.

סימן נה

בדין זקנים שמופרים לכהן גדול

בלשכת הגזית וכשמנינס ע"א, וא"כ איזה דין יש לשני זקנים אלו שמסרו לכהן גדול שלריך שיהיו מסנהדרין, ולמאי נפ"מ אם הם מסנהדרין או לא כיון דאין להם דין סנהדרין כשהם בפני עצמן.

א

בבית ג' (יח.) מסרו לו זקנים מזקני בית דין וקורין לפניו בסדר היום, ולכאורה זקנים אלו הם מסנהדרין, ול"כ דהא דין סנהדרין עליהם רק כשהם

כיון דהם הזקנים והם השלוחים, אכן לפי המצוא נראה דהם באים משני דינים דבעינן המינוי של הגביר דהם שני זקנים המיוחדים שבשופטים, והם גם שלוחים מצד הגדול שיוורו וילמדו אותו, ולכך אומרים לו שאנו שלוחי צד וגם כהן גדול הוא שליח צד וגם שליח של שני הזקנים המיוחדים שיש להם דין צד חוץ ממה שהוא שליח צד וכדביארנו.

ב

שם במשנה וקורין לפניו בסדר היום ואומרים לו אישי כהן גדול קרא אתה צפיד שמא שכחת או שמא לא למדת וכו'. וקשה, דכיון דקורין לפניו והוא שומע אמאי צריך להוסיף ולקרא צפיד. ובתפארת ישראל ביבין יהיב טעם אמאי קורא צפיד, משום דכתיב חיים הם למואלהם, למואלהם צפה, דע"י שיואל צפיד יזכור יפה יפה. ובתנא דמה דאמרו לו שמא לא למדת הוא תנינא טעם על הא דקורין לפניו, ולריבין ללמד אותו, ושמא שכחת הוא טעם להא דהוא קורא צפיד.

ועוד אפשר לומר לפי מה ששמעתי בשם הגאון הגדול רבי ישראל סלנטר ז"ל, דמבאר הגמ' ריש פ"ו דברכות (לה). דאמרינן התם, ת"ר אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה, וכל הנהגה מעוה"ז בלא ברכה מעל, מאי תקנתיה, ילך אלל חכם, מאי עבד ליה הא עבד ליה איסורא. אלא אמר רבא ילך אלל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יצא לידי מעילה. והקשה דגם תירון זה דרבא לכאורה אינו מספיק, דמאי חידש לן תנא דברייתא בזה דילך אלל חכם הא פשיטא דאם ילמד ידע הלכות ברכות, ואי אינו יודע לא יצרך, וכי זה צריך התנא לאשמועינן. ותירץ דבדא איירי דכבר יודע הלכות ברכות, ובכ"ז ידיעתו לא מספיקה שלא יעבור, וכדי שלא יעבור צריך להתעסק כל העת בדיני ברכות, וכשלומד עם חכם היא העלטה בדוקה שלא יעבור, ולא סגי בזה שלמד בעלמו ויודע הדינים. ולפי"ז אפשר לומר נמי הכא דקורין לפניו ואומרים לו קרא אתה צפיד, והיינו כיון שצריך לידע הדינים על צוריים, ואיכא תרי חששות, חדא שמא לא למד או שכת, ולזה צריך ללמוד, וגם צריך שילך אלל ת"ח דלימוד זה עם חכם מציא שלא יעבור ויעשה העבודה כראוי, ולכך צריך להני שני דברים.

והנראה בזה, דהנה הגר"ח ז"ל ר"ה (כד: ד"ה ונראה עוד) מבאר דלצ"ד של ע"א מלכד דיש להם דין צד הגדול, עוד איכא חלות שם חלות בעלם הגביר של ע"א זקנים, דהגביר מקרי מנוי בסנהדרין גדולה וחלים עליו דינים מיוחדים של אחד מע"א, מלכד חלות דין סמוך שיש לכל דיין. וילפינן זה מגז"כ, דבמשנה סוטה (מד:) תנן, שלשה מצד הגדול שצירושלים היו יולאים, רבי יהודה אומר חמשה, ובגמ' שם איתא דאי כתב רחמנא זקניד הו"א דאפילו סנהדרין קטנה, כתב רחמנא "שופטין" למיוחדין שבשופטין, ע"ש. וכן פסק הרמב"ם צפ"ט מה' רולא ה"א, והוא דין דאורייתא דהמדידה אל העיר הקרובה לריבה להתקיים ע"י חמשה זקנים מצד הגדול. ולכאורה הלכה זו צ"ע, דהא בג' או בה' אין כאן מנין של ע"א, ומאי אהני לן אם החמשה שיואלים המה מסנהדרין גדולה או קטנה, הא כל דיין צריך להיות סמוך ואיזה דין נוסף יש על דיין מצד הגדול שאין על דיין של צד של כ"ג. ומוכח כמו שמצוא לעיל, דדין צד הגדול נאמר לא רק בהלכות צד והוראותיו כשהוא צמנין ע"א בלכות הגזית, אלא גם בעלם הגביר שנתמנה לצד הגדול והוא מע"א זקנים, יש חלות דין מיוחדת דמיקרי "מיוחדים שבשופטין" דילפינן דיש בו חלות שם מינוי של דיין בסנהדרין גדולה, ולמדידה דעגלה ערופה צריך לגביר של סנהדרין.

ולפי"ז נראה דגם הכא צעין שהזקנים יהיו מהסנהדרין, דלסדר עבודה יוה"כ צעין להנך זקנים שנקראים מיוחדים בשופטין, שהם יתעסקו עם כהן גדול ללמדו. [אמנם יש להעיר דברייתא לעיל ילפינן דין זה דפרישת כהן גדול ממילואים, ושם משה היה המתעסק למלאות את ידם של הכהנים, וא"כ נימא דגם הכא ליצעי נשיא דסנהדרין כמו צמילואים, דהרי גם לנשיא דסנהדרין יש חלות מיוחדת דנשיא, מלכד הדין לפסוק להורות, כדמבאר הגר"ח דיש לו דין מינוי של נשיא לגבי שער נשיא, וא"כ ליצעי הכא נמי דין נשיא]. ולפי"ז אפשר לבאר קל"ה הא דאיתא במשנה (יח:) מסרוהו זקני צד לזקני כהונה וכו' ואמרו אישי כהן אנו שלוחי צד ואתה שלוחנו ושליח צד משביעין אנו וכו'. וכן פסק הרמב"ם צפ"א מהל' עבודה יוה"כ ה"ז.